

Kognitivt sommerseminar 2008, Universitetet i Tromsø
Nina Gram Garmann
n.g.garmann@iln.uio.no

Bruksbasert analyse av fonologiske endringer

Konsonantendringer i gammelnorske ord med lang aksentuert stavelse som får forlenget vokalen

Selv om kvantitetsomleggingen i gammelnorsk i hovedsak er vokal- eller konsonantforlengelser i ord med kort aksentuert stavelse, som [ˈdag] > [ˈda:g] (*dag* (m.)), viser det seg at noen ord med lang aksentuert stavelse også får forlenget vokal, for eksempel [ˈbarn] > nordgudbrandsdalsk [ˈbo:n] (*barn* (n.)) og [ˈgarð] > ng. [ˈga:r] (*gard*, (m.)). Vokalforlengelsene i disse ordene er tidligere beskrevet én for én (Seip 1955, Indrebø 1951), eller som deler av spontane *a*-forlengelser som skal ha forekommet før kvantitetsomleggingen (Riad 1992).

En systematisk gjennomgang av data fra Nord-Gudbrandsdalen viser at det er mange eksempler på gammelnorske ord med lang aksentuert stavelse som har fått vokalforlengelse, og at alle disse ordene også har gjennomgått endringer i konsonantismen. I fjor argumenterte jeg mot at disse vokalforlengelsene kan kalles *a*-forlengelser, blant annet fordi flere vokaler enn [a] forlenges i gammelnorske ord med lang aksentuert stavelse. Dessuten satte jeg dem i sammenheng med kvantitetsomleggingen ved hjelp av den kognitive bruksbaserte teorien i Bybee (2001).

I år skal jeg analysere de nordgudbrandsdalske eksemplene nærmere, og dele dem inn i grupper etter hvilke konsonant-endringer de har gjennomgått. Analysen er basert på Artikulatorisk fonologi (Browman & Goldstein 1991). Denne teorien om artikulatorisk variasjon og endring blir brukt av Bybee (2001) og harmonerer med kognitive, bruksbaserte teorier.

Innlegget bygger på en del av doktoravhandlingen min (Garmann 2008).

Litteratur

- Browman, Catherine P. & Louis M. Goldstein 1991. Gestural Structures: Distinctiveness, Phonological Processes, and Historical Change. *Modularity and the motor theory of speech perception*. Mattingly, Ignatius G. & Michael Studdert-Kennedy (eds.): 313–39. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Hillsdale, New Jersey, Hove & London.
- Bybee, Joan 2001. *Phonology and Language Use*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Garmann, Nina Gram 2008. *The Quantity Shift. A Cognitive Usage-Based Analysis of the Quantity Shift in East Norwegian with data from Old Norse and North Gudbrandsdal*. Doktoravhandling. Universitetet i Oslo.
- Indrebø, Gustav 1951. *Norsk målsoga*. John Grieg. Bergen.
- Riad, Tomas 1992. *Structures in Germanic Prosody. A diachronic study with special reference to the Nordic languages*. Doctoral thesis. Stockholm University.
- Seip, Didrik Arup 1955. *Norsk språkhistorie til omkring 1370*. 2. utgave. Aschehoug. Oslo.